Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.
Телефон: HEnderson 4-0807, 4-0237
Тел. УНС.: HEnderson 4-1016

РІК LXI. Ч. 77. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 31-го БЕРЕЗНЯ 1953. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS No. 77. JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, MARCH 31, 1953. VOL. LXI

ЗГОРІВ ДІМ СТАРЦІВ З 33 ЛЮДЬМИ НА ФЛОРИДІ

У місцевості Ларґо, на Флориді, згинуло досвіта в неділю 33 особи, тобто одна доглядачка і 32 пацієнти, у пожежі приватного дому, куди старці приїздили на відпочинок і лікування. Це був одноповерховий („партеровий") дерев'яний дім, з якого міг дехто легко втекти, одначе багато пацієнтів були в такому віці, що вони не хотіли залишити теплого ліжка. Вісім годин після пожежі їх надсмалені тіла залишилися ще нерозпізнані на місці нещастя. Усух мешканців в цьому дамі, званому „Літлфілд Норсінґ Говм", було 57, з них врятувалося тільки 25. Вік пацієнтів подано від 55 до 94 років, за виїмком трьох, усі інші жертви нещастя це жінки. Деякі були умово послаблені, а деякі були застарі, щоб їх могли прийняти стейтові шпиталі. Багато було осіб, що діставали старечу пенсію, а пішли до цього дому, щоб мати догляд. Більша частина це люди з Флориди, одначе деякі приїхали туди з інших стейтів. Урядовці пробують дістати адреси, звідки небіщики приїхали. Тому, що з дерев'яного дому залишилися тільки згарища і обсмалені металеві ліжка та кухонні прилади, не можна найти документів. Дім був побудований у віддалі трьох миль від місцевости Ларґо, 15 миль на північ від Ст. Пітерсбурґа, над Мехіканським заливом. Дім був побудований десять років тому.

Катастрофа з пожежею дому в Ларґо трапляється негайно після залізничої катастрофи в суботу коло місцевости Конно, у стейті Огайо, де згинуло 20 осіб при зударі особового потягу залізничого підприємства Ню Йорк з тягаровим потягом.

Новий спір Айзенгавера з сен. М'Карті

Вашинґтон. — През. Айзенгавер, віднісши перемогу в п'ятницю над сен. Джозефом МекКарті в справі призначення Чарлза Е. Болена на амбасадора до Москви, зустрінувся з новим змаганням сенатора присвоїти собі владу виконної ділянки уряду. Цим разом твердив сенатор, що це він вів переговори з власниками грецьких кораблів для зменшення транспортів до комуністичного Китаю на 10-45 відсотків. Ці претенсії проголосив сенатор в розмові з кореспондентами в суботу, одначе представник адміністрації назвав посягання сенатора „смішними", бо його переговори з грецькими власниками неправильні. Речник президента оповіщує, що переговори вели ЗДА з грецьким урядом півтора року. Остаточно грецький уряд рішився шість днів тому заборонити грецьким кораблям постачати товари до коммуністичного Китаю.

У п'ятницю відбулося в Сенаті голосування над призначенням Болена до Москви. За потвердження Болена на становище амбасадора голосувало 74 сенатори, а проти 13. Між противниками було 11 республіканців і два демократи. Воротьбу проти призначення Болена очолював сен. МекКарті.

Приготовляють становище управителя для міста Ню Йорку

Ню Йорк. — Комісія Посадника для Прослідження становища управителя міста викінчила свою працю і подала вислід студій до публічного відома. Повний звіт буде проголошений поступово у вісьмох частинах. У звіті находиться признання, що для міста Ню Йорку потрібна інша система адміністрації, а саме система „менаджера", тобто не політичного посадника, а чисто ділового. Впарі з цим плянується теж установлення Перевозової Комісії для перебрання нюйоркської перевозової системи, включаючи й підземку. Проти нової системи протестують транспортові робітники, які загрозили страйком.

Свідчення 68-літньої аґентки Ф.Б.Ай

У Лон Анджелес, в Комісії Протиамериканських Діянь свідчила сива жінка, 68-літня Едіт Масія, що виявила багато цікавих подробиць про діяльність місцевих комуністичних ячейок. Свідок почала працювати для Ф. Б. Ай. в 1943 році, коли її переконав один з аґентів розвідки про потреби такої діяльности для безпеки країни. Свідок заявила, що вона слідкувала за комуністами „з любови до моєї країни і моєї родини".

РЕСПУБЛІКАНСЬКА ПАРТІЯ В ПОШУКУВАННІ ЗА КАНДИДАТОМ НА НОВОГО ГОЛОВУ

Вашинґтон. — К. Веслі Робертс, голова Крайового Республіканського Комітету, скликав зібрання цього комітету на 10 квітня, щоб перевести вибір нового голови, на своє місце. Він зрікається цього становища добровільно на руки президента Айзенгавера після того, як у п'ятницю минулого тижня обопартійна слідча комісія стейтової леґіслятури Канзасу признала його винуватим „свідомого і навмисного" поламання стейтового закону про „лабиістів" (посередників). Йому доведено, що він не зареєстровував себе як „лабиіст" під час законодавчої сесії в 1951 р., хоч цього вимагав закон під загрозою кари однорічної тюрми або заплати 5,000 долярів, якщо хтось посередничить між законодавчим тілом і якимсь підприємством. У тому часі Робертс продав стейтові на власність шпитальний будинок однієї братньої організації за $110,000 і на цьому заробив $11,000 комісового. Пізніше виявилося, що шпиталь був побудований на стейтовім ґрунті, отже стейт мав дістати шпитальний будинок даром. Коли комісія проголосила своє рішення, Робертс подав до газет заяву, що це змова стейтових партійців проти нього, а після того особисто вручив Айзенгаверові, як провідникові Республіканської партії, резигнацію зі свого становища голови комітету, щоб не давати притоки до нападів на партію за користолюбивість її голови. Справа викликала широкі коментарі в пресі і в політичних колах тому, що як ген. Айзенгавер, так і його партія у передвиборчій аґітації висунули справу корупції як один з найважливіших арґументів проти демократичного предсідника Вільяма Бойле, закидаючи йому побирання комісового при вироблюванні позичок з федеральних фондів. З уваги на важливу відповідальність голови, Крайовий Республіканський Комітет мусить підшукати найчесніших людей, з-поміж яких можна б вибрати відповідну людину на голову.

ВІДБУЛАСЯ ПЕРША КОНВЕНЦІЯ ПРЕДСТАВНИКІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ ПІВНІЧНОЇ АМЕРИКИ

В. БАКАД ОБРАНИЙ НА ГОЛОВУ НОВОСТВОРЕНОЇ РАДИ МОЛОДІ

Найяґара Фолс, Канада. — Минулої суботи й неділі, 28 і 29 березня, тут в готелю Дженерал Брок відбулася перша конвенція представників організацій української молоді З'єдинених Держав Америки й Канади, на якій практично були заступлені всі організації української молоді в цих країнах, так тут народженої, як і новоприбулої. Конвенція, в якій взяло участь коло 150 делеґатів і гостей, відбулася з ініціятиви Ліґи Української Молоді Північної Америки, — згідно з рішенням її останньої конвенції та після цілої низки вступних нарад і підготовки. У вислідї конвенції, якою проводила Президія з Володимиром Бакадом на чолі, створено постійну Раду Української Молоді Північної Америки (З'єдинених Держав і Канади) та обрано її Екзекутиву, до якої увійшли м. ін.: Володимир Бакад (Ліґа) — голова, Володимир Дубняк (ОДУМ) — заступник голови на З'єдинені Держави, п. Гладун (МУН) — заступник голови на Канаду, Марія Попович (ЗАРЕТО) — секретарка. Вибрано ще одного секретаря з Канади, як теж голови й заступників відповідних комісій. В кінцевих резолюціях ухвалено відповідні постанови до дальшої й найактивнішої співпраці та координації діяльности організацій української молоді в ЗДА й Канаді, як теж висловлено солідарність української молоді північно-американського континенту з українською молоддю та з усім українським народом, який на Рідній Землі веде нерівну боротьбу проти большевизму. В окремій резолюції молодь закликає до тіснішої співпраці між Українським Конґресовим Комітетом Америки й Комітетом Українців Канади в рямках Пан-Американської Української Конференції. — Конвенція та її наради перейшли в незвичайно дружній атмосфері, з подивугідними доказами взаємного розуміння й вирозумінням між представниками поодиноких організацій та поодиноких прошарків української молоді обидвох країн. Після конвенції відбулись ще наради новообраної Екзекутиви Ради Української Молоді Північної Америки.

Курс української мови буде відкритий на Гарвардському університеті

З добре поінформованих джерел довідуємось, що вже в найближчому осінньому семестрі в Гарвардському університеті має бути відкритий звичайний курс української мови. Викладачем буде проф. д-р Юрій Шерех. Курс веститметься англійською мовою. В першому, осінньому семестрі, курс охоплюватиме вступні лекції до української й білоруських мов, при чому буде подана історична основа тих мов, історія їхнього формування та їхня структура. В другому, весняному семестрі, курс охоплюватиме читання й вияснювання текстів української і білоруської мов. Відкриття нормальних курсів української мови в цьому світово славному університеті — це без сумніву — чергове велике досягнення для української культури у вільному світі.

На Гарвардському університеті тепер є два професори українці: проф. Чежевський та проф. Шерех. Крім них, в університетській бібліотеці працює п. Ігор Шевченко, який, між іншим, минулої п'ятниці мав дати в університеті доповідь на українські теми. На квітень заповіджено вже доповідь проф. Шереха. Між студентами Гарвардського університету є десяток українців, які в останньому вже створили свою окрему Українську Студентську Громаду.

З уваги на важливість курсів української мови в Гарвардському університеті, місцеві українські студенти, як теж загал громадянства повинні докласти всіх зусиль, — щоб на ці курси зголосилась якнайбільша кількість студентів.

В Ню Йорку відзначено роковини проголошення незалежности Карпатської України

Ню Йорк. — Окремий Святочний Комітет, створений під протекторатом Об'єднання Українських Організацій міста Ню Йорку, влаштував в неділю, 29-го березня окрему Святочну Академію, для відзначення роковин проголошення державної незалежности Карпатської України. Академія відбулася в Менгеттен Плаза й на її програму, крім американського національного гимну на початку та українського гимну на закінчення, склались: святочна доповідь б. прем'єра уряду Карпатської України п. Ю. Ревая, спомин про те, як „Західна Україна гляділа через Карпати" ред. І. Кедрина-Рудницького, деклямація (Шевченків „Кавказ") Зені Лавришко, виступ хору „Думка" під диригентурою проф. О. Микитюка й сольоспіви Е. Чорнія та І. Кучми, й сольовий виступ оперового співака Лева Рейнаровича, якому акомпаніювала Леся Вахнянин. В другій частині програми показано фільм: „Трагедія Карпатської України".

Нова математична формула Айнштайна для вияснення фізичного світу

Пресові аґенції і поодинокі кореспонденти усіх понеділкових щоденників передали великими заголовками вістку про нову математичну формулку в виді „рівняння" великого математика Алберта Айнштайна, відомого із своєї теорії релятивности. Йому приписують між ін. покладення теоретичної підстави для уможливлення розбиття атому, а з цим і для використання атомової сили для атомових вибухів. Найновіша формулка Айнштайна це вислід праці половини його життя — він має 74 роки — для підшукання підстави до його теорії „Об'єднаної Сфери". При її допомозі, Айнштайн надіється дати світові ключ до розв'язки різних питань про існування фізичного світу і допущення людства до зрозуміння найбільших його таємниць. Формулка й її вияснення подані в брошурці, яка щойно появилася з друку „Прінстон Юніверсіті Пресс", як додаток до славної книжки Айнштайна „Значення Релятивности", яка появилася в 1922 р. Перший додаток до неї під заг. „Теорія Узагальнювання Ґравітації" появилася в 1950. Тодішній, як і найновіший додатки, це спроби покладення основ під зрозуміння засадничих законів природи, на яких побудований світ. Ці теорії Айнштайна зрозумілі тільки для кількох осіб у світі й тому пересічна освічена людина не дуже турбується, коли не в силі вияснити їх ні самій собі ні кому іншому. Це пізнати і з вісток, які саме тепер появилися в пресі.

Злучені Держави й Франція остерігають комуністів перед наслідками нової аґресії

Вашинґтон. — Злучені Держави й Франція, яких представники саме відбули конференцію в столиці, остерегли китайський комуністичний режим, що поламання корейського перемир'я, виявлене аґресивним нападом в якійнебудь частині Далекого Сходу, „потягне за собою найповажніші наслідки у змаганні призвести до заключення миру в світі". Спільний комунікат, який охоплює політичні й економічні дискусії між обидвома урядами, каже, що обидві країни „повнотою погодилися на необхідність зосередження своїх змагань на припинення комуністичної аґресії на Далекому Сході і на зміцнення оборони вільних країн на Заході". Вашинґтон і Париж „дальше переконані", як сказано в комунікаті, що „правдивий мир може бути осягнений і втриманий тільки конструктивними змаганнями всіх вільних країн". Цю осторогу видали обидві країни негайно після того, як комуністи проголосили готовість виконати пропозицію Об'єднаних Націй на виміну ранених воєнних полонених в Кореї і піддали думку відновлення мирових розмов. Як вступ до комунікату Злучені Держави й Франція остерегли, що вони погоджуються в погляді, що, не зважаючи на зміну осіб у Кремлі, нема причини думати, що Кремль змінив свої наміри загрози цілому вільному світові. Тому, що окремі загрози комуністичної аґресії в Кореї й Індо-Китаї виявляють один спільний взірець, то успішні воєнні операції в Кореї й Індо-Китаї вимагають зрозуміння взаємозалежности і потреби постійного дипломатичного й військового порозуміння обидвох урядів. — З Білого Дому сповіщають, що ЗДА погодилися в засаді на потребу більшої допомоги для боротьби французів у Індо-Китаї. Одначе Америка ніяк не погодилася за проволікання Франції ратифікації договору про европейську армію без уваги на те, який буде вислід переговорів у справі Сарщини. З комунікату виходить, що Америка доцінює важливість цієї справи для оборони Західної Европи.

Англійці прощаються з королевою Марією

Лондон. — В неділю 29-го березня перевезли англійську королеву-вдову Марію з Мальборо палацу до Вестмінстерської залі в будинку англійського парляменту. Перед труною йшли частини усіх родів зброї та домашня служба королеви Марії. Домовину везли на ляфеті від гармати три пари черних коней. Зараз за домовиною — йшли чотири князі: князь Едінбурґу (чоловік королеви Єлисавети II, та князі Віндзору, Глостеру і Кенту — (внук королеви Марії). Домовина рушила в останній свій шлях Лондоном під звуки гарматніх стрілів та численних барабанів. Королева Єлисавета II та інші жіночі члени королівської родини чекали перед Вестмінстерською залею. Кентерберійський архиєпископ відправив коротку Богослужбу і після неї королева Єлисавета II, та королева вдова від'їхали, а тоді англійські громадяни могли ввійти до Вестмінстерської залі та, мовчазно маршуючи попри труну покійної королеви, попращатися з королевою Марією, яка жила за шістьох англійських монархів, від славної королеви Вікторії то теперішньої королеви Єлисавети II. На першому місці складено вінець від королеви Єлисавети II та її чоловіка з написом „від Ліліберт і Филипа" (бо так інтимно звали теперішню королеву). До півночі промаршували біля домовини 35,000 осіб.

Англія обіцяє швидке відкликання своїх військ із Суезького каналу

Каїро. — Вже в найближчих днях відбудуться англо-єгипетські переговори в справі відкликання англійських військ із зони Суезького Каналу. Так заявив англійський міністер Селвин Ллойд єгипетському прем'єрові генералові Нагібові. Ці переговори затрималися були тому, що Єгипет домагався „безумовної евакуації", а Англія хотіла б получити справу евакуації англійських військ із Єгипту із умовою, що Єгипет згодиться на такі умови, щоб Англія могла під час вибуху війни знову обняти оборону Суезу, та щоб Єгипет заявився за приступленням до оборонного пакту Суезького Каналу. Англійський міністер нарікав на те, що прем'єр Нагіб, в своїх недавніх заявах, зайняв непримириме становище в цій справі, а прем'єр Нагіб заявив знову, що він тільки повторив знане єгипетське становище в цій справі, і що Єгипет зможе говорити про оборону Суезу на випадок війни та про приступлення до оборонного пакту тільки тоді, коли буде повним сувереном усієї своєї території.

ЧЕРГОВЕ ПІКЕТУВАННЯ БІЛЯ О. Н.

Минулої суботи в Ню Йорку відбулося чергове пікетування біля будинку Об'єднаних Націй. Пікетчики, що їх нараховувано на 200 осіб носили транспаренти з протикомуністичними гаслами, у яких обвинувачено Совєтський уряд у низці злочинів. На написах виявлено комуністичні утиски у різних країнах Балтику, Східньої Европи й Балкану.

ПОВІДЬ НАВІСТИЛА НЮ ЕНҐЛЕНД

Від весняних дощів в Ню Енґленд виступили з берегів місцеві ріки, заливаючи цілу низку місцевостей та спричинюючи мільйонові шкоди. Понад 3,000 осіб залишилось бездомними. На фото: повідь залила вулиці міста Обурн в стейті Мейн. На допомогу місцевому населенню поспішив Американський Червоний Хрест, що тепер власне веде свою кампанію збірки фондів.

НОВИЙ РОЗВИТОК В СПРАВІ ЗАМИРЕННЯ В КОРЕЇ

ЧЕРВОНІ ПРИЙНЯЛИ АЛЬЯНТСЬКУ ПРОПОЗИЦІЮ ЩОДО ВИМІНИ ХВОРИХ І РАНЕНИХ ПОЛОНЕНИХ ТА ЗАПРОПОНУВАЛИ НЕГАЙНЕ ВІДНОВЛЕННЯ ПЕРЕГОВОРІВ В ПАНМУНДЖОН; АЛЬЯНТСЬКЕ СТАНОВИЩЕ ЗАЛЕЖИТЬ ВІД РІШЕННЯ ПРЕЗИДЕНТА АЙЗЕНГАВЕРА

Токіо. — Минулої суботи північно-корейський і комуно-китайські команданти передали через свого зв'язкового в Панмунджом листа альянтському командуванню в Кореї, в якому „цілком погоджуються" на запропоновану альянтами негайну виміну хворих і ранених полонених та зі свого боку пропонують почати знову переговори в Панмунджом в справі перемир'я, яке було перерване ще 8-го жовтня м. р. Пропозицію в справі виміни хворих і ранених полонених передав головний командант на Далекому Сході ген. Марк Кларк через свого зв'язкового в Панмунджом червоному командуванню в дні 22-го лютого ц. р., покликуючись на 109-ту статтю Женевської конвенції. Прийняття комуністами тієї пропозиції викликало деякий „обережний оптимізм" в альянтських військових і політичних колах, які добачують в тому деяку можливість зміни комуністичної політики після смерти Сталіна. В комуністичній відповіді не сказано, чи виміну хворих і ранених червоні узалежнюють від відновлення переговорів, чи розглядають згадані справи незалежно одну від одної. Альянти ще не відповіли на комуністичне повідомлення й з поінформованих джерел заявляють, що Кларк та його штаб очікують в тій справі виразних інструкцій від президента Айзенгавера. Загально вважається, що альянтська відповідь в цій справі, яка заторкує теж цілу низку інших „делікатних проблем" загальної політики та теперішньої холодної війни, буде приготована президентом Айзенгавером, та його головними політичними й військовими дорадниками. — Передбачується, що в альянтській відповіді обидва питання, отже справу виміни хворих і ранених полонених та відновлення переговорів в Панмунджом трактуватиметься сепаратно щодо форми, отже як дві окремі проблеми, — хоч і пов'язані зі собою фактично. Тому, що відносно полонених комуністи відповіли на альянтську пропозицію, — можна сподіватись, що альянти тепер зі свого боку приймуть цю комуністичну відповідь та запропонують негайну виміну полонених. В альянтській головній квартирі висловлюється тільки побоювання, що нагла комуністична згідливість на виміну ранених полонених подиктована всілякими задніми політично-пропаґандивними плянами, на що вказувала б рівночасна пропозиція щодо відновлення переговорів в Панмунджом. Червоні пропонують негайне відновлення переговорів, але нічого не згадують про будь-яку свою зміну в становищі до тих проблем, — через які переговори перервано, отже щодо виміни всіх полонених на добровільній базі, а не примусовій, як того червоні домагалися весь час.

Запеклі бої в Кореї продовжуються

Токіо. — Запеклі бої на західному корейському фронті за поодинокі стратегічні позиції продовжувалися теж і впродовж останніх трьох днів. Відділи американської морської піхоти здобули в суботу знову гору „Веґас", яка опановує околицю на шляху традиційної інвазії на Сеул та яка впродовж останнього тижня три рази змінювала своїх господарів. — Комуністичні втрати в тих боях виносили понад 1,000 вояків, а гору майже „спулверізовано" безнастанним артилерійським вогнем та бомбардуванням з повітря. Вчора впродовж ночі відділи комуністичних військ знову намагались атакувати альянтські позиції на тій горі, але були відбиті. До деякого оживлення боїв прийшло й на східному секторі фронту. Альянтська авіяція продовжувала сильне бомбардування воєнних об'єктів у ворожому запіллі в Північній Кореї.

Бурма відмовилась від дальшої америкнаської допомоги

Раґун, Бурма. — Уряд Бурми минулої суботи повідомив, що він резиґнує з будь-якої дальшої допомоги від З'єдинених Держав Америки, не подаючи до цього жадних дальших вияснень. Проте, в дипломатичних колах не мають сумніву, що Бурма зробила це для демонстрації проти здогадної американської допомоги для національно-китайських військ в північних районах Бурми, які перейшли туди під натиском комуністичних військ в Китаю й тепер з Бурми ведуть свою партизанську акцію проти комуністів. Рівночасно повідомлено про деякі факти, що свідчать про тісніші торговельні зв'язки Бурми з комуністичним Китаєм. Бурмський міністер закордонних справ, передаючи американському амбасадорові відповідне повідомлення, рівночасно ствердив, що це в нічому не зменшує бурмської вдячности за дотеперішню американську допомогу, як теж не матиме жадного впливу на бурмсько-американські дипломатичні та інші взаємини.

ІТАЛІЙСЬКИЙ СЕНАТ, ПІСЛЯ БІЙКИ, ПРИЙНЯВ ВИБОРЧИЙ ЗАКОН

Рим. — Італійський сенат, півля загальної бійки на п'ястуки та „чим попало", прийняв запропонований урядом новий виборчий закон, що дає велику перевагу центральним партіям. Новий закон передбачує, що партія чи коаліція партій, яка здобуде понад 50 процентів голосів у виборах, матиме 380 місць в парляменті на всіх 590. Проти цього законопроєкту виступали ліві й праві екстремісти, головно комуністи, які безконечними промовами та формальними внесками й т. п. впродовж трьох днів і ночей не допускали до голосування. Наостанці й їхні промовці втомились. Серед загального гомону та вигуків переведено голосування, при чому з усіх 330 сенаторів 174 голосувало в користь законопроєкту, а опозиція навіть не вспіла голосувати проти нього, виявляючи негайно своє „становище" загальною бійкою. Законопроєкт вже раніше був ухвалений нижч. палатою парляменту й для його правосильности він потребує ще тільки підпису президента республіки та офіціяльного проголошення. Комуністи та інші опозиційні партії заповіли організацію масових страйків та інших демонстрацій проти закону, закликаючи президента, щоб він відмовився підписати його.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	5.25	Six months	5.25
На три місяці	2.75	Three months	2.75
В Джерзі Ситі і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$12.00	One year	$12.00
На пів року	6.50	Six months	6.50
На три місяці	3.50	Three months	3.50
Число з суботи (з англійською частиною.		Saturday's issue (The Ukrainian Weekly, English language suppl.)	
На рік	$ 3.00	One year	$ 3.00
На пів року	2.00	Six months	2.00

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

НА ПЕРШОМУ МІСЦІ— ОБОВ'ЯЗОК

Кожна важливіша подія в англійській королівській родині, радісна, сумна чи трагічна, знаходить широкий відгомін також і в цій країні. При кожній такій нагоді читаємо звичайно теж статті на тему, що саме втримує ще далі при житті британську імперію. При тому підкреслюється постійно одно й те саме: величезну вагу „символу імперії", яким є британський король. Але тим разом розписалися американські газети не про короля, але про королеву, і то не ту, що тепер на престолі, а про ту, що щойно померла на 85-тому році життя.

„Ню Йорк Ворлд Телеграм енд Сан" (з 26 березня) в одній з трьох статтей на цю тему, п. з. „Королева Марія", пише таке:

„Хоч монархія це щось таке, чого тут ніхто собі не бажав би, проте американці виявляють постійне захоплення королівською родиною Британії".

З тими словами годі не погоджуватись усім нам, що теж не добачуємо в королівстві та королях єдиного порятунку на національні недомагання, чи єдиної запоруки кращого завтра якогось народу. Але можна не бути монархістом, а проте склонити голову з найбільшою пошаною перед таким, говорячи для прикладу, Пилипом Орликом, славним українським гетьманом-еміґрантом, що вже тому малощо не 250 років вживав усіх заходів по різних світових метрополіях та міністерствах закордонних справ різних західних держав, щоб створити коаліцію проти Москви і визволити Україну та ще й сина свого, Григора, виховав в такому самому дусі.

Королеву Марію вважають королевою „старої дати", останньою такого типу. Цікаве, що вона довго не втішалася симпатіями загалу, ні навіть свого королівського окруження. Це тому, що держала себе здалека від блиску, сплїток та політичних чи інших інтриґ „високого товариства", а старалася бути в першу чергу „доброю дружиною і матір'ю". Вона знала своє місце в такій конституційній монархії, якою є Британія. За неї, як пише Лодвелл Денні, „монархія втратила вправді на кольорі, але зате зискала на престижі", не зважаючи на різні трагедії, які довелось переживати королівській родині за довгого життя королевої Марії. Вона до самої смерти не могла зрозуміти такого, щоб можна було зректися престола з будь-якої причини, яка є особистою, як це сталося з її найстаршим сином Давидом, що поставив особисте щастя вище королівського обов'язку. Королівська корона була для неї обов'язком, який треба виконувати з гідністю і посвятою, придержуючись точно й сумлінно незломних етичних і моральних засад. Для королевої Марії існувала чесність або нечесність, добра або зла поведінка, добро або зло. Знов жінка була в її розумінні „лейді, або нею не була". Тому теж за її життя не мала офіційно вступу на королівський двір розведена жінка, хто вона не була б, а через те сам уряд мав не раз чимало клопоту. Хоч королева Марія точно придержувалась прав, які їй давала Конституція (майже ніякі!), то в самій своїй родині вона була авторитетом, слово якої вважалося законом до самої її смерти, хоч уже на королівському престолі була її улюблена внучка-королева Єлисавета II.

Найзамітніше, що королева Марія за ту свою поведінку, хоч її так довго в Англії майже не завважували, на старі літа зазнавала щораз більшої пошани і вкінці такої, якої досі ніхто ще не зазнав. Її дім став прикладом англійської родини, а сама вона прикладом розумної, доброї матері-громадянки, яка вміє влити в своїх дітей почуття служби вищій справі, обов'язку, від якого неможливо відмовитись.

„Обов'язок був її життям", пише Денні, „а в своїй льояльності до обов'язку, вона була втіленням цеї чесноти, яку британці ставлять вище інших".

Саме тим вона заслужила собі на почесне ім'я „Ґренд Лейді оф Інґленд".

Зміна назви Американського Комітету

Як уже коротко повідомлено в попередньому числі „Свободи", Американський Комітет для Визволення Народів Росії змінив свою назву й тепер назuватиметься: Американський Комітет для Визволення від Большевизму (American Committee for Liberation from Bolshevism, Inc.). Офіціяльні вияснення Комітету в цій справі дослівно звучать:

„Комітет був початково заінкорпорований в стейті Делевар в дні 8-го лютого 1951 року під назвою „Американський Комітет для Визволення Народів СССР". Кілька місяців пізніше змінено його назву на „Американський Комітет для Визволення Народів Росії". Причини теперішньої зміни в назві були встановлені сьогодні (25-го березня) в наступній заяві адмірала Стівенса:

„Комітет прийняв назву Американського Комітету для визволення Народів Росії, Інк., з тих причин, що вона, здавалося, стисло вияснювала його цілі та причини існування для американської публіки, від підтримки якої Комітет мусить залежати. Визволення народів, що є жертвами гноблення й терплять втрату нормальних людських прав, є поняттям, що негайно та інстинктовно промовляє до американського народу. Слова „народи Росії" в розумінні звичайного американця, який не визнається основно в совєтських етнічних проблемах, відносяться загально до тих народів, що становлять Совєтський Союз. В американських очах така номенклятура має тільки практичні цілі й не має політичного значення відносно національних проблем внутрі совєтських територій.

„Комітет цілком здавав собі справу з того, що різноманітні й часто спірні елементи еміґрації з совєтських територій з різних причин прийняли цю назву з несмаком або активним запереченням. Повна противорічність подаваних причин була така наявна, що вони самі себе заперечували в очах заінтересованих американців та в очах поміркованих і об'єктивних елементів російської і не-російської еміґрацій. Проте, справа виникла — без уваги на щирість мотивів видвигнення її, — даючи нагоду шовіністичним, обскурантистичним елементам і скритим совєтським аґентам вводити в блуд і дезорієнтувати добре наставлені елементи еміґрації, які фактично мали бажання концентрувати антибольшевицьку боротьбу.

„Комітет від довшого часу заявляв, що він був цілком готовий змінити свою назву на таку, яка виключала б цей елемент тертя між групами еміґрації й ним самим, та яка рівночасно елімінувала б підстави для застережень щодо співпраці з Комітетом з боку деяких груп, які мають всі причини на те, щоб приступити до антибольшевицької боротьби. Комітет вдоволений, що назва, яку тепер прийнято, досягає обидві з цих цілей.

„Проте, тому, що Комітет є під постійною атакою обскурантистичних елементів та совєтських аґентів, припускається, що тепер будуть роблені закиди, що Комітет відступив від боротьби за визволення народів, поневолених большевицькою тиранією. Справа так не мається, а становище Комітету в тому відношенні було часто з'ясоване і залишається без зміни.

„Застереження щодо назви Комітету з о с е р е джувалось довкола слів „Народи Росії". Російські групи претендували, що в цьому вони добачують визнання Комітетом суверенности не-російських народів, які тепер перебувають під пануванням Совєтів, в періоді після визволення, і вони вперто запевняли, що Комітет підтримує розчленування історичної Росії, не зважаючи на недвозначні й повторювані заяви Комітету, що він рішучо обстоює непередрішення. З протилежного боку спектру, не-російські націоналістичні групи виявляли переконання, що ці слова є доказом того, що Комітет заанґажований в збереженні російської суверенности над не-російськими народами.

„Мертва точка між російськими й не-російськими групами відносно назви загрожувала неуспіхом в намаганнях створити координаційний центр в 1952 році. Остаточно й самими організаціями, які беруть участь, без інтервенції Американського Комітету, досягнено компроміс, коли обидві сторони відступили від своїх суперечок щодо назв „народи Росії" і „народи Совєтського Союзу". Вони погодились визнати, що вони починають боротьбу проти большевизму, який однаково поневолює російські і не-російські народи, і в той спосіб постав Координаційний Центр для Боротьби проти Большевизму. Вибираючи нову назву для себе самого, Американський Комітет був готовий керуватись думкою й рішенням самих еміґрантських організацій. Комуністична партія Совєтського Союзу сама намагалась в останньому позбутись слова „большевик", яке відрізняло її від інших комуністичних партій, але як на території Совєтського Союзу, так і закордоном немає жадного сумніву, що та сама тиранська й ненависна система, зроджена міжнародною змовою, відомою під назвою большевизму, й дальше буде відома як большевизм. Ціллю Американського Комітету та згуртованої навколо Координаційного Центру еміґрації мусить бути визволення всіх совєтських країн з того потворного курсу. Тому то цілком правильно, щоб організація американських громадян, створена для підтримки того величного хрестового походу, називалась Американським Комітетом для Визволення від Большевизму.

„Для еміґрації з совєтських територій настав час, — справді найвищий час — замкнути ряди з Американським Комітетом, щоб почати історичну боротьбу, яка лежить перед нами. Назва А м е р и к анського Комітету для Визволення від Большевизму не залишає нікого в сумніві щодо завдань і цілей цього Комітету" — закінчує своє повідомлення Американський Комітет.

Як відомо з дотеперішніх повідомлень, назва Комітету була тільки одною й далеко не головною причиною тих застережень, які видвигали щодо цього Комітету українські та інші не-російські еміґраційні групи. В усіх дотеперішніх повідомленнях підкреслювано виразно, що не тільки сама назва, але головно політична плятформа та організаційні рямці Координаційного Центру не дають жадної можливости не-російським еміґраційним групам включитися в Координаційний Центр Антибольшевицької Боротьби. Тим часом, із заяви новоназваного Комітету виходить, що крім назви нічого не зміняється, отже змінено тільки вивіску, не зміняючи самої фірми й її змісту, хоч власне проти цього були головні застереження. Все ж таки, зміняючи назву, Комітет виявив тим частинно свою добру волю й він зробив би великий крок вперед та велику прислугу американській політиці, виявляючи цю добру волю головно відповідними змінами в політичній плятформі та організаційних рямках К о о р д и н аційного Центру.

Іван Кедрин

Для „Голосу Америки" нема Білоруси

Акція слідчої сенатської комісії сенатора МекКарті за чистку апарату Голосу Америки від комуністичних та комунізуючих впливів закуталізувала знову в широкому громадянстві проблему тісї державної пропаґандивної установи, однаково щодо працюючих там осіб, як і самої праці. При переслуханні різних співробітників тісї установи на високих становищах вийшло на яву чимало подробиць, що кидають дивне світло і на підхід американських чинників до проблеми пропаґанди серед підсовєтських народів і на дійсно подивуґідний хист симпатиків СССР (делікатно кажучи) — просякати всюди, де вони можуть вносити заколот чи проводити власну лінію. Нас у даному випадку менше цікавить широкий комплекс питань, зв'язаних з загальною американською офіційною р а д і о-пропаґандою, її напрямні, її політика (зрештою достосована до офіційної закордонної політики), її практична роля в затяжній „холодній війні" та роля у виконуванні американських плянів „психологічної стратегії". Це цілком окрема тема сама для себе, тим різнограннiша, що тих плянів і стратегій — велика сила, покищо з досить несвітлим вислідом. Темою цих рядків є тільки одна діра в плянуванні і веденні Голосу Америки: відношення тісї установи до Білорусі й білорусів.

Щоправда, можна б вичерпати все питання короткою відповіддю, що це відношення Голосу Америки — ніяке. Голос Америки не має білоруських авдицій, а чи використовує білоруську тематику в іншомовних передачах — годі твердити „так" або „ні", але можна сумніватися, що це дістся достатньо. Очевидно, що сам факт дуже характеристичний і ще більш характеристичний головний арґумент, чому третя своєю величиною підсовєтська нація цілком злегковажена установою, що її призначенням є протидіяти совєтській пропаґанді, ширити правду про Америку і приєднувати Америці приятелів поза залізною завісою. Цим арґументом є твердження, що всі білоруси і так розуміють московську, українську чи польську мову і тому окремого білоруського Відділу в Голосі Америки не треба. Поминаючи абсолютну невірність такого твердження, воно доказує просто клясичне непорозуміння психіки европейських етнічних груп, зокрема й особливо східньоевропейських, дуже чулих і може навіть перечулених на точці шанування їх національних познак і прикмет, у першій мірі — мови. Вірити, що можна когось приєднати собі, коли свідомо промовляється до нього мовою одного з його історичних і теперішніх найбільших національно-політичних противників (Росія — Польща), це направду не абияка наївність. Чому ж легковажити собі Білорусь і білорусів до того ступня, щоб ставити їх поза скобки своїх пропаґандивних впливів?

Як відомо, статистика білорусів нараховує їх на 8 до 10 мільйонів душ, після росіян і українців третя найчисленніша етнічна група в СССР, що заселює компактною масою територію коло 200.000 квадратних миль. Географічно Білорусь належить стовідсотково до країн на межі Середньої і Східньої Европи, ще більш, як Україна, що своїми східніми кордонами сягає далеко вглиб Сходу, таксамо як західніми врізується в Середню. Сама столиця СССР, Москва, „серце і мозок" російського імперіялізму та його символ, лежить всього 150 ам. миль від східніх меж етнографічної білоруської території. Автоматично кидається в очі величезне стратегічне значення Білоруси та потреба мати її населення поголовно і беззастережно по боці Заходу. Логічно, американська закордонна пропаґанда повинна б особливо дбайливо ставитися до білоруської проблематики та особливо дбайливо підходити до питання, як ізолювати білоруський нарід від впливів московсько - большевицької отрути виховання, способу думання і відчування. Ця логіка тим яскравіша, що самі большевики показують всьому світові, в даному випадку передусім Америці, де лежать невралгічні пункти їхньої курйозної імперії.

Самі большевики вчать, що Білорусь має для них величезне значення та може відіграти — поруч із Україною — першорядну ролю у спорі Схід-Захід, як ота немосковська бар'єра між Сходом і Заходом. Україна ж і Білорусь є предметами найсильнішої і найбезпардоннішої комуністично-пропаґандивної кампанії і хіба тільки ще Кавказ може суперничити з отими країнами, як жертва московського наступу на тіла і душі мешканців. У т. зв. Білоруській Соціялістичній Радянській Республіці є аж 5 радіовисилень (Мінськ, Гомель, Вітебськ, Барановичі і Могилів) із передачами головно в білоруській мові та зі змістом — головно протиамериканським. „Пропаґанда ненависти" пливе широкою річкою білоруською мовою з білоруських р а д і о передач, керована й ведена пляново і систематично московськими правителями. Цій самій цілі є присвячених коло 200 білоруських часописів з поверх мільйоном накладу. „Амери-

(Закінчення на стор. 3-тій)

Юрко Степовий

Міт про совєтську розвідку

У цілому світі переконані, що совєтська розвідка є найдосконаліша. Таке переконання створене навколо совєтської розвідки часто витворює враження про СССР, як про якусь недоступну фортецю, а цілу систему совєтську підносить в очах пересічного західного громадянина на високий рівень досконалости.

Хоч ми не вважаємо себе за фахівців розвідки, проте хочемоількома конкретними фактами з недавнього минулого показати і другу сторону медалі, показати, що міт, створений навколо совєтської розвідки, не завжди опертий на правдивій уяві.

Починаючи від війни — прогульки совєтської армії по бувшій польській державі в 1939 році й кінчаючи боями з німцями 1941-1945 років, совєтська розвідка виявляла безпорадність і забріханість, як це властиво цілій совєтській системі.

Так, наприклад, 16 вересня 1939 року совєтське командування сконцентрувало на бувшому польському кордоні мільйонові армії.

Старшинський склад частин, призначених для подання „допомоги нашим братам, українцям і білорусам", починаючи від командира роти і вище, цілісіньку цю ніч просидів у штабах, фіксуючи у своїх бльокнотах дані совєтської розвідки про розташування польських військових частин, складів зброї та амуніції, летовищ тощо.

А десь уже на 3 годину ранку, перед самим вимаршом, совєтські старшини походжали між своїми підрозділами з розбухнутими від даних розвідки польовими торбами з виразом обличчя: „Вся Польща ось тут у польовій торбі, як на долоні".

Про дані, що були в старшин Київської літунської бриґади можемо з певністю сказати, що, за даними совєтської розвідки, на Луцькому літовищі біля залізничного двірця можна було сміливо приземлитися як мінімум одному літунському полкові та плюс в районі Луцька на польових майданчиках-літовищах решті літунської бриґади.

Одначе, дійсність показала щось зовсім протилежне. Треба було тільки бачити заклопотаність старшин, треба було чути прокляття на адресу совєтської розвідки, коли піткнулися на це Луцьке літовище, де заледве можна було посадити пару ескадриль, а польові літовища-майданчики взагалі виявилися мітом, бо їх зовсім не було в районі Луцька на кілька десятків кілометрів.

Приблизно те саме спіткало пізніше совєтську армію в Фінляндії.

Як відомо, совєтські війська в ніч під перше грудня 1939 року „подавали братню руку допомоги фінам", вірніше відповідали на „зухвалі провокації фінів" на фінсько-совєтському кордоні, які „намагалися з а а т а к увати мирну совєтську державу".

Хіба не пригадують собі учасники цієї т. зв. фінсько-совєтської кампанії отих мітинґів, які проходили напередодні вимаршу на Фінляндію, на яких вигукували совєтські комісари, що завтра наші доблесні червоні воїни маршируватимуть по вулицях Гельсінок?

Совєтська розвідка не знала про „Лінію Маннергайма", яка була зовсім під боком совєтського кордону.

Завдяки такій „досконалій" совєтській розвідці, треба було припинити наступ через пару днів і витратити майже два місяці, щоб стягнути мільйонові армії з Кавказу, Поволжжя, України — все це на оту нещасну тримільйонову державу, а на „Лінії Маннергайма" треба було покласти грубі сотки тисяч отих самих, що збиралися другого ж дня маршувати по вулицях Гельсінок.

Зрештою, по нечуваних людських втратах „Лінію Маннергайма" проламано і здавалося, що тепер усе піде, як по маслі, що по кількох днях таки „доблесні воїни" маршируватимуть вулицями Гельсінок.

Але знову надії совєтського командування розбилися об якусь невідому автоматичну зброю, що кропить безугавно з кожного дерева, з-за кожного горбка, з кожної хати, залишеної фінами.

Лише пізніше стало відомо, що фіни мають якісь автомати як ручну зброю. І тільки по закінченні совєтсько-фінської кампанії Совєти почали продукувати в себе подібні, автомати, назвавши їх „фінками".

Показним може бути теж бій 1941 року між Рівним і Новгород Волинським величезних німецьких танкових з'єднань з совєтською численною кіннотою.

На початку війни покликано всіх бувших будьоннівців для створення „неустрашимих" кінних частин, що пройшли прекрасну школу в громадянській війні 1917-21 років.

Ці старі будьонівці, стягнені з усіх кінців СССР, були кинуті проти танкових німецьких з'єднань у згаданому вище районі. З них нічого не лишилось. Але де була розвідка, що про цю концентрацію німецьких танків нічого не знала? Як можна пускати кінноту на танки?

Одначе це зовсім не значить, що можна недоцінювати совєтську розвідку. З нею треба рахуватися, а завдання тих, що мають у цьому великий досвід теж і ту совєтську дійсність насвітлювати правдиво (без перебільшень і переменшень). До того треба пам'ятати, що в Совєтах часто можливі безглузді випадки зумисного нищення своїх вояків і свого населення, що вже дістьєя на наказ з Кремлю, а не через недосконалість розвідки.

Гордій Мироненко

НЕВДАЛЕ ПОВСТАННЯ НЕВІЛЬНИКІВ КОНЦТАБОРУ В КАРАГАНДІ

(За оповіданням учасника П. С. Лихо)

Плян повстання підготовлений був дуже добре і безсумніву був би виконаний. Головними його точками було:

а) О годині дванадцятій ночі, коли мала відбуватися четверта зміна шахтарів, вони мали обеззброїти супроводжуючих їх Вохровців, а після цього напасти і обеззброїти станицю Вохру і всю охорону навколо шахти.

б) На станиці Вохру, при співучасти її начальника Шамші, малося захопити 250 рушниць, 2 кулемети та склад з амуніцією, динамітом і амоналом. Заанґажовані до участи в повстанні шахтярі були озброєні ножами та шахтліхтарями, наповненими динамітом.

в) Було теж на меті заанґажувати до повстання місцеве населення Караганди й Великої Михайлівки. А на випадок невдачі, учасники повстання плянували втечу до Афганістану.

г) Перед годиною дванадцятою ночі на шахті мала бути виключена електрика. Електротехнік шахти Борис Літвінов (з Ахтирки) працював одночасно й на телефонічному комутаторі. В цій же кімнаті були всі контакти-рубільники електрики шахти. Було в пляні найперше захопити цей пункт. Тому ж, що до Б. Літвінова довір'я не було, справу підступу до нього взяла на себе Єсфірь Кукес. Вона приготовляючись до цього довший час, удавала в Літвінова закохану та не раз заходила до нього в електрівню.

В ніч плянованого повстання Єсфірь мала прийти до Літвінова у телефонічно-електричну централю аби перед дванадцятою годиною ночі вилучити світло, а в разі опору Літвінова — замордувати його кинжалом. Завдання було нелегке. Але знаючи здібності й відвагу Єсфірь, всі були певні, що вона його виконає.

Але й тут не обійшлося без Юди-зрадника. Кілька годин перед початком повстання, Б. Літвінов доніс про підозрілі заміри Єсфірь Кукес до І.С.О. (Інформаційно-слідчий відділ). Ще за дня були заарештовані Єсфірь, студенти оренбуржці Антоничів, Модестів, Пасинків, оповідач цього П. Лихо та багато інших, а в тому й невинних. Всіх більше запідозрених, крім П. Лихо, негайно вивезено до райвідділу ГПУ в Караганді, решту залишено в арешті шахти.

Кілька днів пізніше, до келії, в якій сидів П. Лихо і кількох місцевих казахів, впроваджено ще одного запідозреного інж. Паршіна. Був це той інж. Паршін, що в вибухом революції в Росії був близьким співробітником А л е к с а н д р а Керенського. Співпрацюючи з ним, як член Тимчасового Правительства Росії, інж. Паршін теж підписував відому першу революційну відозву до поневолених народів Росії.

Паршін лишився серед народу і до останку ділив з ним долю, яка прийшла з большевиками, та боровся проти них як справжній революціонер-демократ, за що й знайшовся аж в Караганді.

По якомусь часі до камери впроваджено ще одного невільника. Був це середнього росту чоловік з довгою чорною бородою, хоч був ще молодим і мав заледве 25-28 літ. Це був інж. Миколай Ферштудт, якого теж запідозрено в організації повстання і заарештовано у Великій Михайлівці. М. Ферштудт був родом з Ленінграду, а засуджений був на 10 літ концтабору правдоподібно за приписане йому шпигунство. М. Ферштудт був високоталановитий поет, що в своїх глибокозмістовних творах відверто осуджував і ганьбив комуністичну тиранію та оспівував трагічну долю поневолених.

В одній зі своїх поем Ферштудт, висміюючи й осуджуючи запроданців Сталінові — Бєдного і Горького, закликав останнього прибути з Сорренто (Італія) в СССР і заглянути в концтабори невільничої праці або хоч у підвали Луб'янки в Москві.

Слідство, над запідозреними в організуванні повстання, І.С.О. затягувало. Зі всього помітно було, що викрити цю справу їм як слід не вдалося. Ніякі підступи, щоденне підсилання сексотів і провокації з боку слідчих, бажаних їм наслідків не дали. З огляду на це, справу п е р едано особоуповноваженому ГПУ Казахстану Белдєву, а всіх заарештованих в цій справі звезено до спецізолятора на шахті № 3. Єсфірь Кукес та інж. Паршін сиділи в одиночках, а решта в камерах загальних.

Незабутню прислугу, інформаціями про слідство, зробив тут заарештованим оперативник І.С.О. — М... Від нього Антоничів і Ферштудт мали всесторонні інформації про наміри слідчих і взагалі про перебіг слідства. Всі знали, що обвинувачення заарештованих базується виключно на свідченнях зрадника Б. Літвінова. Однак всі заарештовані далі все ще рахувалися на положенні смертників і тому були під особливими ізоляцією і наглядом. Тільки заарештованого в цій же справі начальника Вохр'у — Шамшу було вивезено до Альма-ата. (Альма-ата по-казахському — „батько яблук". Це столиця Казахстану, був. „Вєрний").

Під кінець жовтня 1931 р. на шахту № 3 приїхав згадуваний вже уповноважений ГПУ — Белдєєв і знову розпочав слідство, а закінчивши його оголосив, що справу передає на розгляд спецтройки ОГПУ в Альма-ата. Тому, що всі заарештовані вже мали великі терміни засудження, все промовляло за те, що всіх запідозрених у плянованому повстанні розстріляють. Цієї ж думки був і тихий приятель заарештованих, оперативник М...

Кілька днів після слідства Белдєєва, на шахту прибув член колеґії ОГПУ — Бєлєнький. Обходячи камери ізолятора, цей архиопричник Сталіна звернув увагу на М. Ферштудта і, затримавшись, запитав його прізвище.

— „Ах Ферштудт!.. повторив, іронічно, здивований Бєлєнький. „Знаю, знаю... поет. Я читав вашу поему-пашквіль на „генія" Сов. Союзу Горького. За кордон вона, як ви плянували, не дісталася; її пощастило нам перехопити"...

А в слід за цим, почаступувавши Ферштудта люксусовою папіроскою, Бєлєнький не без красномовства виголосив до Ферштудта цілу промову, намовляючи його стати на службу комунізму та прирікаючи йому прощення його провин і добробут.

Вислухавши Б є л є нького, Ферштудт відповів:

— „Ви правильно зауважили, що я вихований в дусі й ідеях сьогодні немодних. В цьому мої нещастя і гордість.... На свободу, що тримається на багнетах ГПУ та „гуманізм" Горького, свою камеру, концтабір і неволю я не проміняю. Наші імена будуть записані не в вашу а в ту історію, — яка буде писатися після вас"...

Невідповівши Ферштудтові нічого, знервований Бєлєнький з камери вийшов.

Другого дня тихий приятель невільників оперативник М... повідомив в'язнів,

(Закінчення на стор. 4)

ВСЯ ЦЬОГОРІЧНА ВЕЛИКОДНЯ ПИСАНКА НА ДОПОМОГУ ЗАЛИШЕНЦЯМ!

Ярослав Курдидик

ОБОРОНА ЕВРОПИ

Східній фронт.

(Закінчення)

До окружних військових команд почали звертатися тисячі дезертирів, бувших червоноармійців з проханням, щоб дозволено було їм творити українські військові частини.

Сотні тисяч у подавляючій частині вояків з-поміж поневолених народів здавалося у полон. Згадати хоч би тільки про 300 тисяч полонених у трикутнику Ізюм - Лозова-Полтава, які чекали на те, щоб їх „окружила і відрізала" дослівно одна німецька гірська дивізія.

Оцей великий виграш, який добули німці при „співдії третього фронту" привів їх до цілковито фальшивих заключень, що оці вороги большевиків, зробили це „страха ради" перед їхньою силою.

Подібне було теж з трохи меншим „котлом", коло Києва, де „хтось чомусь" не встиг висадити моста на Дніпрі й німецьким танкам вдалося переїхати через нього й тисячі вояків підносили руки й здавалися в полон.

Не так „легко" доводилося воювати німцям на північному фронті. За В'язму, Ленінград, Оршу або Сталінград доводилося платити їм дуже дорого. Там воювали здебільшого вже чисто московські частини, які „захищали Родіну" і тому не можна було й думати про те, щоб там міг допомогти „третій фронт".

Гордість від хвилевих успіхів так запаморочила була німцям голови, що вони почали зараховувати це все на карб своєї „геніяльної стратегії", не беручи й під увагу, що у цих побідах допомагали їм пасивно й активно поневолені Москвою народи. Далі німці почали полонених „ліквідувати". Так, в Донбасі, де за звітами було в таборах для військово полонених 83 тисячі вояків, через чотири місяці залишилася тільки половина живих людських к і с т я к і в. Почалося теж переслідування самостійних рухів поневолених народів, а в першу чергу українського. Масовими розстрілами ліквідовано всіх, хто стояв у проводі якогонебудь, політичного, культурного, чи економічного осередків.

Відповідь України новому загарбникові.

Нарід почав переставлятися й орієнтуватися тільки на власні сили. За короткий час сили УПА зросли до тієї міри, що на німецьких військових мапах з 1943-44 р. такі лісисті терени, як Чернігівщина, частина Полтавщини, Черкаський Низ, а дальше Полісся, частина Волині й Карпат були закреслені білими рисками з написом: „німанслянд" (територія, яка не належить до нікого).

Сили УПА лише в околиці „Чорнолісу" в Карпатах, які німці обраховували на 20-30 сотень в'язали довгий час одну мадярську і дві німецькі піхотні дивізії. А скільки танкових частин і вартових батальйонів, що примушені були конвоювати й охороняти військове постачання, в'язала собою УПА на всіх відтинках, де вона тільки тоді діяла?

Дійшло до того, що в другій половині 1944 р. при головному нім. командуванню „Групи Схід" — (Східний фронт був поділений на три відтинки — групи: Схід (Україна, Середина й Північ) створено було окремий штаб під назвою „Штаб грін" (зелений штаб), якого завданням було шукати зв'язків з УПА і договорюватися, з нею, якщо не про спільну співдію проти большевиків, то хоч про замирення у формі „взаїмного пакту ненападу".

Або, чи відокремлення від т. зв. „добровольческих частей", які організував Власов і створення УВВ (Українське Визвольне Військо) хіба то ще не один доказ, який свідчить про свідомість своєї національної окремішности серед бувших сов. старшин і вояцтва?

Але чи зрозуміє Захід таку просту істину, що тепер двацяте сторічча і що коли признано самостійність Бурмі, Індонезії, чи Лібії, то що ж тоді говорити про поневолені Москвою народи? Чи не прийме Захід отих отруйних і фальшивих рецепт, які підсовують йому з одноковою дорадою росіяни, а тепер помагають їм у тому ще й німці, щоб не признавати й невизнавати волі поневолених?

Друга світова війна повинна бути повчальною лекцією, щоб не робити тих самих помилок, що тільки підтримали комунізм.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ У. Н. СОЮЗУ!

Степан Куропась

ШІКАҐОВСЬКА ХРОНІКА

Річні Збори у відділах У. Н. Союзу перейшли під знаком „статус кво". Ті самі люди, переважно союзові ветеранив, осталися й на дальше при кермі союзового життя в Шікаґо. Зате в Мілвокі наступила зміна. Довголітній секретар 103 відділу п. Теодор Барсук просив звільнення його з посту секретаря. Про цього „союзового війта" в Мілвокі треба сказати, що добре справляв уряд секретаря й іншу народну працю. Вмів вив'язуватися добре зі своїх обов'язків, вмів людей миринти, знав й коли відійти. Його заступником є пані Катерина Ґеріс. Позатим, на тому фронті без змін.

Проф. Т. Павличено по дорозі зі Саскачевану до Торонто відвідав з конечности Шікаґо, бо літак, яким він їхав мусів осісти під Мілвокі, Віс. Якби не „віс майор", був би шановний професор на час в Торонто, але й ми були б не довідалися цікавих річей про його подорож й відвідини в Австралії. Професор Павличенко мабуть одинокий українець з цього континенту, що відвідав наших емігрантів в Австралії, мав там ряд докладів й пізнав їх життя.

Сто тисяч громадян зарестровано в нашому місті. Коли взяти під увагу 6 тисяч новоприбувших українців і 10% давніх українців, що не хотіли „бадруватися" й вибрати другі горожанські папери, то маємо тепер в Шікаґо 10 тисяч українців негорожан або 10% зі загального числа чужинців. Розуміється, що цифра ця скоро зменшиться в українську користь, бо назагал, всі наші новоприбувші вибирають горожанські папері скоро лише мине 5 літ їхнього побуту в Америці.

Відносно відчиту д-ра Квітковського, то „Свобода" має рацію, коли каже, що д-р Квітковський не твердив, що все буковинське життя було зв'язане з його особою. Таке твердження дав дописувач й воно зовсім не виключає особи д-ра Залозецького, з яким рівнож було зв'язане все буковинське життя. Зрозуміло, що в нації, де панує демократія, нема диктатури одної особи чи партії. Тому то й з українським життям Буковини було тісно зв'язаних більше людей!

Старі — пожовклі листки українських газет, що доходили до нас до Америки, були переповнені іменами людей, що там діяли. Діяли там леґально батьки а більше нелеґально діти. Проте мудрі батьки все помагали „нерозумним дітям", а до таких мудрих батьків Буковини належав саме д-р Залозецький.

Чи можна відмовити д-рові Квітковському зв'язку з українським життям Буковини? Він ще студентом займався журналістикою у деннику „Час", був співласником „Самостійности" а відтак його редактором. З ним зв'язане студентське товариство „Чорноморе" й „Залізняк". В додатку відсидів 2 роки в румунській тюрмі за зв'язок з українським життям. Про д-ра Залозецького висловився він на свойому відчиті в Шікаґо в суперлятивах!

На недугу серця і пістряка відходить тепер на кращий світ багато наших людей. Позірно здорові нераз ще й молоді люди падуть жертвою тих страшних косарів людського життя! І хоч наші люди вірять в призначення, як не дають себе в час оглянути лікареві, призначення прийде на них скорше. А маємо Богу дякувати українських лікарів в нашому місті доволі, згадати хоч би деяких як от: д-р Стефурак, д-р Крупка, д-р Лапичак, д-р Смук, д-р Сіминович, д-р Дачишин, д-р Калинюк, всі члени У. Н. Союзу. Якби я кого поминув, прошу зголоситися, бо треба українській громаді в Шікаґо пізнати, хто вони й де урядують!

Сотні тисяч долярів річно пропадає в нашому місті українській спільноті з приводу „наглої й несподіваної"... Знаю з минулого року кілька випадків смерти українців, що оставили значний масток, а що вмерли без завіщання, то їхнім дорібком поділився стейт й адвокати. Були випадки, що люди все „шпарували на старість". Вже добре підоптались, старість на них прийшла, а проте все приготовлялися на старість, не здавали собі з цього справи, що вони вже постарілися. Ніяково було пригадувати їм, що прийшов час перестати працювати й щадити, прийшов час жити й подумати, що зробити з ощадностями. І так застукала їх то тут то там стара з косою. Треба організації, щоби й тут діяла...! Треба такої організації, що подбала б не лише про Ню Йорк, Шікаґо чи інше місто. Скандинавські народи мають організацію, що вишукує бездітні родини і дбає про те, щоби вони в час записували своє майно на корпорацію „Дім Старців", організацію, що діє в державному маштабі й дійсно опікується старшими людьми.

Корпорація Дому Відділів У. Н. Союзу відбула в неділю, дня 1. березня річні збори. Зі звітів уступаючої управи виходить, що корпорація за час літнього існування сплатила дім, тепер вартости около 50 тисяч, перевела потрібний ремонт вартости кількох тисяч й має ще готівку 10 тисяч долярів. Вся праця йде в напрямі набуття більшого Народного Дому. На другому поверсі, де донедавна ще містився переселенчий осередок, міститься тепер читальна й бібліотека. Цілий льокаль приведений до гарного порядку, виложено підлоги гарними квадратовими плитами, а сходи оббито цератою з окуттям кантів. Вибрано 17 членну дирекцію для проводу корпорації. Головою дирекції вибрано головного радного УНС Тараса Шпікулу.

Українську „гайскул" коштом 400 тисяч долярів здвигнуть оо. Василіяни в нашому місті. Приготування до будови, коли мова про фінансову сторінку, ведуться вже довгий час. В неділю, дня 8. березня відбулося посвячення площі в присутності численного клеру. Приїхали на торжество окремо ще о. Камянецький й о. Теодорович. Останній під час свого душпастирства в Шікаґо побудував цілоденну школу тому 14 років. Мав він тоді сумніви чи за 10 літ вистарчить українців в Шікаґо для цеї школи! Як кардинально змінилися відносини! Школа тепер переповнена! Зачато вже повною парою роботу при будові. Нова школа буде готова з початком нового шкільного року.

Величезний підземний ґараж на 2,500 авт будується тепер в середмістю в Ґрент Парку біля станції Иллиной Централ. Що дістьcя під землею, годі збагнути, але на верху з цілого парку в цілости викопано й перевезено разом з землею 141 дерев — берестів. Батьки міста мусіли якось зарадити язві величезної кількости авт, які щоденно затарасовують всі міські ґаражі і паркові майдани та причиняються до повільного руху великого міста, яке спішиться...! Новий підземний ґараж значно відтяжить комунікацію по вулицях, поликаючи щоденно 2,500 авт.

Олекса Любас

Олекса Любас, предсідник Братства Св. о. Николая — 106-го відділу У. Н. Союзу, відійшов від нас у вічність в суботу днь 7 березня. З покійним зійшла в могилу людина хрустального характеру працьовита на народньому полі, сувора супроти других й себе. Покійний був чутливої вдачі і все хотів, щоби всюди в народній роботі був порядок, чого не легко можна осягнути. Належав до тих людей, що творили в Шікаґо не лише життя, але й історію. Рідна церква, школа, українська книжка, газета, Рідна Школа, Інваліди, О. Д. В. У. Світова Вистава в Шікаґо в 1933 р. а відтак переселенча акція — це були ті всі цінності, для яких трудився Олекса Любас, людина без „великих шкіл", але з великим серцем, яке перестало битися в 63-му році життя.

Окрему рубрику становить тут У. Н. Союз.

Покійний був фанатичним його приклонником. Для Союзу завжди здобував членів, без огляду на депресію, чи добробут. В обороні правди готов він був все йти на барикади. Брав участь й в політичному житті. Був прихильником Об'єднання Українських Організацій, а по його розв'язанню Українського Конґресового Комітету. Був простолінійним та одвертим й хотів, щоби інші такими були. Всі його діти й внуки виховав в українському дусі. Його дочка Марія була коронована українською королевою під час Світової Вистави в Українському Сел. Був рівнож довголітнім директором Дому Відділів У. Н. Союзу. Шікаґовська Громада відпровадила свого доброго громадянина при величезному здвизі народу на кладовище св. о. Николая на Гіґінс Ровд на місце вічного спочинку. За життя не занав покійник спокою, бо ніколи не мав на це часу. Американська земля зовсім певно буде для нього легкою!

На річні збори ЗУАДК-у їздив автор хроніки до Филаделфії. Від людей, що приїжджають до нас на відвідини або на стало з Филаделфії, я виробив собі поняття, що Филаделфія — це місто непривітне, літом там парно, а зимою пронймаючо мокро, вулиці там самі вузенькі! Тимчасом побачив там широкі бульвари (були й вузькі коло готелю), що схрещуються мостами (андерпес), де звичайно менше випадків й більше безпечні. А самі збори ЗУАДК-у, що за краса! Ні крику, ні сварки, народ собі братом був, словом — неподібні це були збори до минулих. За три доляри реєстраційного вступу раз в готелю, а другий раз в домі ЗУАДК-у з'їсти дали. Ні, цього Шікаґо не докаже. Чи варто було їхати? Так й всякому, що хоче правду знати й в українських справах визнаватися, раджу на „Схід" для „бріфінґ" їхати. Це модерне й нове слово й по нього навіть американські політики на „Схід" їдуть!

Для „Голосу Америки" нема Білоруси

(Закінчення зі стор. 2)

канські імперіялісти" є там безупинно змальовувані як найбільші „вороги білоруського народу". Але на цьому совєтський пропаґандивний апарат на Білорусі не вичерпується. Н. Патолічев, секретар Центрального Комітету Комуністичної Партії Білоруси, сам авторитетно признався на сторінках московської „Правди" з 26 грудня 1951 року, що партія має в Білорусі округло 100,000 пропаґандистів, — себто на кожних 50 мешканців (включно з дітьми) приходить 1 большевицький аґітатор! Ясно, що ця аґітація і пропаґанда не ведеться тільки писаним і говореним словом: вона охоплю театри, клюби, читальні, школи, всі видавництва, все публічне життя, вона втискається в хати, в родини, її м у с и т ь ковтати і нею м у с и т ь жити кожний мешканець країни, бо вона є скрізь і всюди в кожній порі, в кожній закутині.

Всі ці факти не є тайною для вирішних американських чинників. Ше перед відкриттям Голосу Америки, коли тільки ця Установа була в плянах американського уряду, вірні і правильні інформації від деяких приятелів поневолених п і д с овєтських народів дістав між іншими п. Джордж В. Аллен, асистент державного секретаря для публічних справ (Фор Паблік Афферс). Так само д-р Вилсон Комптон, в адміністрації міжнародної інформаційної служби Департаменту Стейту, дістав широкий меморіял в цій справі з дня 20 травня 1952 року від Ради Білоруської Народної Республіки, за підписами пп. А. Махновського і Й. Лімановського. Також ген. Ф. Кушель, голова Білорусько-Американського Товариства, звертався в цій справі в жовтні 1952 року до Алфреда Пугана, шефа міжнародної радієвої служби (Інтернешенел Бродкестінг Сервіс). Трудно теж подумати, щоб хтонебудь із керівних американських чинників не знав, що Білорусь є офіційним членом Об'єднаних Націй, отже — що вона і с н у є. Коли ж усупереч усім цим фактам і всім цим заходам, при величезних грошевих квотах, що їх з'їдає Голос Америки, все ще нема там місця для окремого білоруського Відділу, то видно все ще діють і перемагають впливи, які або не дуже рахуються з американськими державними інтересами, або так фальшиво їх розуміють, що в практиці державної американської інформаційно-пропаґандивної служби, призначеної для підсовєтських народів, все ще є жалюгідні прогалини, для інтересів Америки і всього волелюбного світу найбільше шкідливі.

ВСЯЧИНА

Прем'єрський дарунок.

Аж тепер подали до відома, що югославський президент маршал Тіто під час свого побуту в Лондоні подарував англійському прем'єрові Черчилові барило сербської сливовиці (наливка із сливок).

Крадуть Біблію і карту з кальоріями.

Директор публічної бібліотеки в місті Бірнінґгемі в стейті Алабама оприлюднив, що там читачі викрадають Біблію та... карти, на яких видруковано, скільки кальорій мають окремі харчові продукти.

159,000,000-американець прибув на світ одночасно з весною.

20 березня ц. р. з'явилася у нас весна, а кілька хвилин ізніше обачив світ 159-000,-000-американець. Цю подію зазначив а в т о м а т и ч н и й „калькулятор" в Уряді для статистики населення ЗДА. Там зазначують усі народини й випадки смерти, а також приїзд нових громадян до цієї країни. Ця машина твердить, що кожних 15 секунд у ЗДА прибуває новий громадянин.

„НЕЗАДОВОЛЕНИЙ ПОПИТ НА ЛІТЕРАТУРУ"

Студен Ужгородського державного університету С. Поляк нарікає в „РК" (з 4. ІІІ.) на те, що в Ужгороді не можна купити українські книжки. „Не можна в Ужгороді придбати такі журнали, як „Література в школі", „Українська мова в школі", „Радянське літературознавство". Нема чомусь у продажу книги З. Франко „Іван Франко — непримиримий борець проти українського буржуазного націоналізму". А це все діється тому, що „облкниготорг і облсоюздрук явно погано справляються з своїм завданням з а д о в о л ь н и т и культурні запити ужгородців". „Дивно" — пише С. Поляк. „Дивно" — скажемо й ми, бо досі совєтські окупанти друкованої бібілди не жалували поневолюваним українцям.

Чи Ви є вже членом Українського Народного Союзу? Якщо ні, то пам'ятайте, що Вам не можливо обійтись без забезпечення, а найкраще і найпевніше забезпечення дасть Вам Український Народний Союз!

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Бостон, Масс.

Шевченківська Академія.

Дня 22 березня 1953 з ініціятиви відділу Українського Конгресового Комітету в Бостоні відбулася святочна академія в пам'ять Тараса Шевченка.

З першу треба відмітити короткий час, у якому бостонські українці підготували це свято. Дня 6-го березня 1953 відбулося перше засідання представників організацій та громадян, а вже за два тижні відбулася академія. Порівнюючи з тим, як звичайно дивго тривають підготовлення до таких свят, треба признати, що організатори і учасники Шевченківського свята в Бостоні показали організаційний хист і виробленість у громадській праці.

Після відспівання Американського Гимну, у присутності біля 250 осіб, п. Кушнір відкрив академію та у короткому вступному слові зазначив, що „хрест на Каневській горі, який хоч і чужа влада приказала зняти, видно не тільки по цей і по той бік Дніпра, але видко його і нам тут в Америці та скрізь по цілому світі, де тільки є українці".

О. Іван Данилевич виголосив змістовну доповідь, вказуючи на ширину і повноту ідей Шевченка, та зупиняючися на його закликах до братерської любови, любови, що є підставою християнської релігії, любови, яка разом зі способом як Шевченко звертається до Бога та Божої Матері у своїх віршах, вказує, всупереч твердженням ворогів нашої волі і віри, що Шевченко був віруючою людиною.

У концертово-мистецькій частині виступили хори: мужеський хор СУМ-а, відспівши пісню „Село" та думу про Почаївську Божу Матір, та хор Української Святотроїцької Православної Церкви в Бостоні, співаючи „Думи мої" та „Орися ж ти моя ниво". Квартет молодих співачок: сестри Данилевич, В. Колоскова та З. Мигован мило заспівали „Де згода в сімействі" та „Летить галка".

В перерві секретар відділу УКК в Бостоні п. О. Мельниченко виголосив палку промову, закликаючи громадян до активної праці та до допомоги залишенцям в Німеччині і започаткував збірку на цю ціль.

Місцевий осередок Пласту виконав інсценізацію на Шевченківські теми. Деклямували панна І. Данилевич, маленька Леся Берегулька та братики Данилевичі. Одначе це не були єдині діти, що брали активну участь у святі. На кінці програми виступив діточий хор, складений з учнів парафіяльної школи Святотроїцької Православної Церкви, у якому були співаки від п'яти до сімнацяти років життя, народжені в Америці, на скитальщині та й на Україні. Це вже нова, ще мала, генерація, яка, ми віримо, не забуватиме свою Матір-Україну.

Одна з типових рис цього свята була порівнюючи велика рухливість виконавців. Наприклад, співаки хору співають в квартеті, вони же деклямують. Треба вірити, що піонерська робота цих активних людей зустрінеться з успіхом і заохотить більшу кількість громадян, а головно молодь, до активної праці і участи у громадському житті української спільноти.

С. Л.

Ню Йорк, Н. Й.

Вечір про Миколу Куліша.

Серед численних наших імпрез і вечорів вартий окремої згадки вечір, присвячений 60-тій річниці народження Миколи Куліша, що відбувся в дні 21 березня ц. р. заходом Об'єднання Прихильників Визвольної Боротьби України в приміщенні Літ.-Мистецького Клюбу в Ню Йорку. Про Миколу Куліша, одного з найвизначніших наших драматургів, говориться і пишеться на еміґрації не так уже й багато, у всякому разі менше чим треба. Тому треба бути вдячним ініціяторам цієї імпрези, що дозволили нашим культурним працівникам та ближчим знайомим М. Куліша розказати дещо про цю велику постать з доби Розстріляного Відродження.

Проф. Борис Подоляк дав широку картину тих подій та обставин, серед яких ріс, оформлювався та почав творити великий драматург, син українського села, талановитий юнак, що самотужки здобував собі освіту а потім, у вирі війни і революції як солдат та командир повстанського загону вибився на видне місце, щоб з моментом блискучого розвитку української літератури в перші пореволюційні роки стати одною з провідних постатей в нашому культурному житті. Далі прелегент зупинився основно над творчістю М. Куліша, поділивши її на три періоди та відмітивши характерні риси творчости драматурга, що здобув визнання у всьому Совєтському Союзі, щоб потім, в часи розгрому української культури на початку тридцятих років впасти жертвою нещадного терору.

Реж. Йосип Гірняк подав у дальшій частині вечора кілька цікавих даних зі співпраці М. Куліша з театром „Березіль". Ця співпраця вийшла без сумніву на користь і театрові і драматургові; театр отримав високоякісні драматичні речі, а драматург першорядне виведення своїх творів на сцені.

Милою розвагою для численної публіки була третя частина вечора, що в ній реж. Й. Гірняк, п-ні О. Добровольська та студійці, Л. Кукрицька, В. Змій і В. Лисняк відчитали уривки з „Народного Малахія", „Мини Мазайла" та „Патетичної Сонати". Зокрема високомистецьке читання реж. Й. Гірняка та О. Добровольської пригадало публіці, що учасники цього ж великого недавнього минулого перед нами, що еміґрація має між собою великі таланти, які багато могли б зробити для піднесення культурного рівня еміґрації, коли б тільки дати їм змогу продовжувати свою діяльність.

І. С.

Лос Анджелес, Каліф.

Надзвичайний успіх Шевченківського Свята.

Свято Шевченка, що відбулося 21 березня ц. р., в Патріотик залі в Лос Анджелес, Каліф., мало надзвичайний успіх не тільки 100% участю всіх українських патріотів, м. Лос Анджелес і околиці, але й притягнуло чимало різних людей других національностей, як й самих визначних американців, які по концерті не могли надякуватись управі Української Централі м. Лос Анджелес за високомистецьку програму свята.

Оперові співаки проф. Василь Чайківський і сестри Задорожні полонили святочну авдиторію так сильно, що оплескам не було кінця і помимо цього, що концерт протягнувся до двох годин і сорок мінут, публіка не хотіла розставатись з концертом. Дуже гарно вдались точки програми й всіх других учасників концерту, а зокрема група укр. танцюристів балетмайстра Константина Савченка писалася надзвичайно гарно, доповнивши себе сольотанком самого балетмайстра.

Між визначними громадянами інших національностей на святі був також великий литовський державний муж, з дружиною проф. Микола Бержішка, який під цю пору закінчує нову історію Литви, в якій є ствердження добросусідства Литви з другими народами, а зокрема його дороговказ будучій Литві до вільної і самостійної України, без якої, як він пише, не може бути спокою в світі.

М. Н.

ДОПОВІДЬ ІГОРЯ СОНЕВИЦЬКОГО ПРО ЛИСЕНКА

Ню Йорк. — Викладач Музичної Школи, Ігор Соневицький виголошуючи свою доповідь п. з. „Українська народня пісня в опрацюванні М. Лисенка" в Літературно-Мистецькому Клюбі в неділю увечорі, дав зразки цікавих студій над композиціями Лисенка, опертими на 500 мелодіях народніх пісень, призбираних в більшій частині в Лівобережній Україні. Доповідач не обмежився на самих датах з життя великого композитора, але присвятив майже половину часу для насвітлення його творчости фортепіяновими речитативами, яких доволі численна публіка вислухала з великим зацікавленням і признанням. Доповідь відбулася старанням Керівництва Мистецької Кураторії УВАН у ЗДА під головством проф. Д. Горняткевича, який висловив побажання, щоб доповідач опрацював ще творчість Лисенка в оперовій ділянці.

УКРАЇНСЬКІ ПРИВІТИ НА БІЛОРУСЬКОМУ СВЯТІ

Білорусько-Американське Об'єднання в Америці влаштувало минулої неділі у Ню Йорку, в Беттовен залі урочисте святкування 35-річчя проголошення незалежности Білорусі. Зібраних білорусів від українців привітали: професор Паливода від УНРади та адв. С. Ярема від Українського Конгресового Комітету. Академію відкрив ген. Ф. Кушель, після чого промовляли єпископ Василій та д-р В. Тумаш. У концертовій частині виступили улюблениці нюйорської білорусько-української колонії, — співачки Вержболович й Граде та знаний білоруський композитор Кулікович. Деклямації і співи молоді виявили небуденні таланти серед білоруської громади.

НЕДОСТАЧА ОФІЦЕРІВ ПРИ ЗБРОЙНИХ СИЛАХ

Вашинґтон. — Секретар оборони Чарлз Е. Вілсон, доручив перевести основне вивчення питання, чому постійно зменшається кількість молоді, що вибирає собі військову службу як професію. Голова об'єднаних генеральних штабів ген. Омар Н. Бредлі, вважає положення в цій ділянці тривожним. У відповідь на спостереження Бредлі, Вілсон покликав до життя спеціяльну комісію під головством віцеадмірала Джана Р. Вомблі, директора персоналу в департаменті оборони. Він побоюється, що збройні сили Америки не матимуть доволі молодих офіцерів, з яких підготовляються кандидати на генералів і адміралів в майбутніх двадцяти роках. Теперішні генерали минуться заскоро, на думку знавців, а це спричиняє турботи про майбутню недостачу командувачів. До такого положення причиняється гостра критика Конґресу і це одна з причин вагання молоді, чи варто присвячуватися військовій кар'єрі, не зважаючи на добрі платні.

Книжка й часопис — найнеобхідніші речі в домі культурної родини.

Невдале повстання невільників концтабору в Караганді

(Закінчення зі стор. 2.)

щодо Альма-ата прибув на слідство, в справі повстань, сам Ягода.

Незабаром. Фірштудта та інж. Паршіна, на розпорядження Бєлєнького вивезено до Москви.

Це тому, що Ферштудта зараховано після його відповіді Бєлєнькому, до непоправних, а Паршіна за те, що поему Ферштудта проти Горького намагався вислати за кордон, про що й довідалося ГПУ. З Москви вони вже не вернулися. Їх, очевидна річ, закатовано в льохах ГПУ на Луб'янці.

А за кілька днів і решту заарештованих вирезено до Акмолінска, а звідти Омск-Новосибірск-Забайкалля і нарешті на 45-тім дні подорожі — „Дальлаг" ОГПУ в Хабаровску. В Новосибірску з транспорту несподівано викликали Єсфірь Кукес і двох її приятелів жидів О. і А., колись засуджених і тепер обвинувачених в тій же, що й Єсфірь, справі. Їх призначено було до „Сіблагу" в Новосибірску.

Спритна Єсфірь, як оказалося, домоглася в І.С.О. побачитись на прощання зі своїм, перебуваючим в Новосибірску, чоловіком. Він, будучи раніш поінформований про викриття змови повстання, прибувши до шахти, поінформував, перед відправкою, Єсфірь про перебіг справи оборони. Прощаючись зі співучасниками задуму повстання, Єсфірь, як і в шахті бувало, безжурно наспівувала свою улюблену, з „Наталки Полтавки" пісню: „Віють вітри", а одночасно і для нікого непомітно всунула в руку П. Лихо записочку. В ній Єсфірь писала: — „Нашу справу розглядав сам Ягода. Справа лишилася недостатньо висвітленою і тому Ягода зарядив розвести нас по різних концтаборх СССР. Будемо далі жити... Допоміг нам у цьому мій чоловік. Він добився зустрічі з Ягодою... Щасти Вам Боже..."

Після прощання з Єсфірь, ки довго шкодували і мило згадували відважно діяльну Єсфірь.

Всі співучасники змови лишилися при думці, що участь жидів у плянованому повстанні та клопотання чоловіка Єсфірь, що ідейно належучи до організації сіоністів був одночасно партійним комуністом — вплинули на Ягоду.

Попрощавшись з Єсфірь, заарештованих прилучено до, здавалося, безконечних транспортів повстанців-казахів з Кустанайська, Каракалінскоє, Семипалатінска й інших районів.

Везли їх в концтабори Далекого Сходу т. зв. „Дальлаги". З цими повстанцями Ягода розправився в неймовірно-звірський спосіб.

Учитель казах Хасик Зарімбаєв, їдучи з невільниками з Караганди, і обливаючись слізьми, оповідав:

— „На подавлення повстання казахів був кинутий спецполк ЧОН'у—ГПУ. П'яні частини полку оточували райони повстання. Не тільки без якогобудь слідства, а навіть без слова запиту — вони рубали шаблями безборонну людність, старих — жінок — дітей. Дощентно спалено сотні кішлаків. Деякі казахи, пом'ятаючи що „русскіє кристіяни" — падали перед озвірілими на коліна і, сподіваючись пощади, кричали: „Христос Воскрес!"... Вони рахували, що християни при одній згадці „Христос" повинні сховати свій меч. Помилилися... Дарешні були їх надії... Пощади не було нікому... Її „русскіє" не знають...

На благальні крики „Христос Воскрес", плач, зойк і цілування конам копит, — русскіє відповідали ударами гострої шаблі по голові"...

Хто при цій пацифікації не згинув, тих всіх безконечними групами гнали до Акмолінска. Тут, що-десятого розстріляно, а решту вислано на Далекий Схід на загибіль. Дітей, окремо від матерей, вивезено в незнане"...

Таку дань заплатили казахи „русскім" за спробу визволення. Таку ж дань платили вони, як і інші, москалям і при царях. Таку ж дань платять і всі т. зв. „братні" республіки і народи СССР — Росії від століть.

(Кінець)

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ У. Н. СОЮЗУ!

Посмертні Згадки

ІВАН СОЛИГА, член Тов. Зап. Січи, від. 355 У. Н. Союзу в Ст. Джозеф, Мізурі, помер 26. лютого 1953. Покійний родився 1888 р. в селі Шкло, пов. Яворів, Зах. Україна. Покійний не мав тут нікого з близької родини, найближчою родиною були йому члени Тов. Запорозької Січи, які численно відпровадили тіло на вічний спочинок 28. лютого. Поховано його з гр.-катол. церкви св. Йосифа на цвинтарі Mount Olivet Cemetary. — В. Й. П.!

І. Якімяк.

ПЕТРО ТКАЧ, член Бр. св. Стефана, від. 221 У. Н. Союзу в Шікаґо, Ілл., помер нагло на удар серця 12. березня 1953. в 61. році життя. Покійний походив з міста Козів, пов. Тернопіль, Зах. Україна. Похорон відбувся 16. березня з укр. прав. церкви св. Володимира, а відтак на цвинтар Елмвуд. Був активним у громадській праці. Полишив у смутку дружину Олександру, синів Івана і Павла. — В. Й. П.!

Т. Шпікула, секр.

• РОЗШУКИ •

Рідних та знайомих з Яворова пошукує Тютько Надія з дому Кесла. Писати на адресу: NADIA TIUTKO, Lobethal, P. Box 30, S. Australia.

• ПРАЦЯ •

• КУРСИ—НАУКА •

Подаємо до відома, що оголошення величини 1 інча через 1 колонку виносить $1.40. Проситься належитість (відповідно до величини огол.) пересилати разом з текстом.

Адм. „Свободи".

ТАРЗАН, ч. 3038. На варті.

„Хто має ключ від кайдан невільників?", допитувався Тарзан. „Він висить у вартівні, там поруч дверей".

„Якби ми мали той ключ", шепотів Тарзан, „ми могли б звільнити в'язнів і озброїти їх зброєю із долини".

„Вартівня, бвана", вказала Мюза. „Там будуть вартівники в середині".

Коли вони пильно обдивлялися навколо рога халупи, два озброєні араби вийшли з дверей вартівні.